

HERPAI GYULÁNÉ*

**EURÓPAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
SOCIETAS EUROPAEA**

TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS¹

Négy történelmi időszakot lehet elkülöníteni 1945 és 2004 között, amely időszakok alatt a rendszerváltó országok ki voltak szakítva a fejlett nyugati országok gazdasági, politikai rendszeréből:

- Első periódus: bipoláris világrend 1945-1989/1990.
- Második periódus: a rendszerváltástól a csatlakozási tárgyalások megkezdéséig tartó időszak 1989/1990-1998.
- Harmadik periódus: a csatlakozási tárgyalások megkezdésétől az európai uniós tagságig tartó időszak 1998-2004.
- Negyedik periódus: a tagságot követő időszak; a korábbi tagokhoz viszonyított nem egyenlő elbánás 2004-től. Ez a rendszerkorrekció időszaka lehet.

Első periódus

Bipoláris világrend 1945 – 1989/1990: **az átalakulások politikai és gazdasági háttere.**

* A szerző a BGF Külkereskedelmi Főiskola Kar szakdiplomácia szakán 2005-ben végzett szakközgazdász. A cikk a szerző diplomadolgozatának továbbkutatásával készült. A diplomadolgozat konzulense dr. Vári István BGF KKKF főiskolai docens, és Göndöcsné Schriffert Angéla (Leitz Hungária Szerszám Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság gazdasági vezetője) volt. Lektor: dr. Vári István BGF KKKF főiskolai docens.

¹ Herpai Gyuláné Országtanulmány-rendszerváltás Lengyelország (átmeneti gazdaságok Közép-Kelet Európában BGF KKKF szakdiplomácia 2004.)

A II. világháború végétől a nyolcvanas évek végéig, a rendszerváltozásig tartott ez az időszak. A II. világháború utolsó éveiben megtartott konferenciákon (Teherán: 1943. február 4-11., Jalta: 1945. július 17-augusztus 2.) a rendszerváltó országok sorsa eldőlt; a keleti, szovjet érdekszférába kerültek. Ezekben az országokban szovjet típusú tervutasításos rendszer épült ki. Az 1940-es évek végére kialakult a kettéosztott Európa képe. Ezek az országok kívül maradtak a fejlett nyugati gazdasági, politikai rendszeren; a KGST és a Varsói Szerződés tagjai lettek. Az érdekszférákat a kétpólusú világban mindkét fél tiszteletben tartotta. A szovjet érdekszférában az elégedetlenség több országban a rendszer elleni lázadáshoz vezetett (1956: Magyarország, 1968: Csehszlovákia, 1980: Lengyelország). Közben a világpolitikai helyzet jelentősen változott. 1985 tavaszán új személyiség lépett a történelem színpadára; CSERNYENKO halála után MIHAIL GORBACSOV lett az SZKP KB főtitkára, aki két tekintetben is reformprogramot hirdetett: glasznoszty (nyíltság) és peresztrojka (átalakítás). Az Amerikai Egyesült Államok külpolitikájának alapját a 2004. június 5-én elhunyt RONALD REAGAN által képviselt fegyverzetkorlátozási, leszerelési tárgyalások mellett meghirdetett Hadászati Védelmi Kezdeményezés (SDI) jelentette. Ebben a világpolitikai helyzetben a szovjet érdekszférába tartozó összes ország felismerte a változtatásra való lehetőséget, miután GORBACSOV 1988. december 7-én az ENSZ-közgyűlésen bejelentette a szovjet fegyveres erők 500 000 fős csökkentését és a szovjet csapatok egy részének kivonását Közép- és Kelet-Európából. **Az átalakulás elkezdődött;** elindultak olyan folyamatok, amelyek korábban megváltoztathatlannak tűntek. **1989 a csodák éve (annus mirabilis) néven vonult be a történelembe.** A szocialista tábor országaiban nagyon sok és jelentős esemény történt, amelyekben Magyarország is fontos szerepet vállalt (1989. május 2-án az osztrák–magyar határ magyar oldalán megkezdték a megfigyelőállások és a szögesdrót márciusban bejelentett lebontását, 1989. június 16-án ünnepélyes gyászszertartás keretében újratemették NAGY IMRÉT, a páneurópai piknik során 1989. augusztus 19-én több száz NDK-állampolgár léphetett Magyarországról Ausztria területére, az NSZK budapesti nagykövetségén tartózkodó NDK-s menekültek elhagyhatták Magyarországot, 1989. szeptember 10-11-én a magyar kormány az NDK kormányának hozzájárulása nélkül megnyitotta a határt a nyugatra menekülő NDK-s állampolgárok előtt). A keleti blokk minden országában korábban elképzelhetetlen események zajlottak. Ebben az évben omlott le a berlini fal és ebben az évben végezték ki Romániában a CEAUSESCU-házaspárt. 1989 júliusában az Európa Tanácsban mondott beszédében GORBACSOV lemondott a „befolyási szféráról”, a folyamat végeredménye a KGST 1991. június 28-i, és a Varsói Szerződés 1991. július 1-i megszűnésében teljesedett ki.

Második periódus

A rendszerváltástól a csatlakozási tárgyalások megkezdéséig tartó időszak 1989/1990 –1998: **a rendszerváltás évtizede.**

A rendszerváltó országokat a makrogazdasági stabilizáció és reformintézkedések alapján három csoportba sorolják. Ezen ismérvek szerint Magyarország a kezdetektől fogva – Lengyelország, Csehország és Szlovákia, Szlovénia mellett – a rangsorban az **első csoportba** tartozik. 1989. a rendszerváltás előtti utolsó év. Minden rendszerváltó ország gazdasági életében **hasonló folyamatok** játszódtak le az átmenet évtizedében, mintegy törvényszerűséget mutatva:

- minden rendszerváltó országnak, bár különböző mértékben, csökkent a gazdaság teljesítménye (GDP), legkevesebb 20-25%-kal (1. országcsoport), de volt olyan ország is, ahol nagyobb volt a visszaesés (Románia, Bulgária),
- jelentős mértékben növekedett a munkanélküliség,
- megnőtt az árszínvonal, egyes országokban 100% feletti, ún. „vágató infláció” alakult ki.

Ezek a hasonló tendenciák és jelenségek több tényezővel magyarázhatók, amelyek mindegyik országban kimutathatók:

- ezen országok piacán korlátozás nélkül megjelentek azok a termékek, amelyek összehasonlíthatóvá tették a hazai piacon korábban megtalálható termékeket; a megmérettetés során ez utóbbiak eladhatatlanná váltak: itt mutatkozott meg a korábbi tervutasításos rendszer technikai haladást visszafogó, konzerváló hatása,
- a tervutasításos rendszerben teljes érzéketlenség volt az anyag- és energiafelhasználás tekintetében, energiafálgó rendszereket alakítottak ki; e tekintetben negatív külső hatások érték a gazdaságokat,
- ezeket az ügyeket a tulajdonviszonyok elősegítették; döntően állami tulajdonforma volt, az állam rossz gazdának bizonyult, nem volt képes hatékonyan gazdálkodni: az állam a foglalkoztatás meghatározott szintjét tűzte ki célul, a vállalatokon belül rejtett munkanélküliség volt, és számos olyan tevékenységet ráerőltetett a vállalatokra, amelyek a nyereségből nem voltak finanszírozhatók (kulturális, sport- és szociális létesítmények fenntartása, üdültetés),
- ezen országok gazdaságilag a KGST keretein belül gazdálkodtak; a jobb minőségű termékek megjelenésével a KGST országok termékei eladhatatlanná váltak, ez a KGST-n belüli együttműködést alapjaiban rázta meg.

Ezekben a gazdaságokban negatív körforgás alakult ki. A vázolt helyzetből két kivezető út volt; vagy termelési struktúrát kellett változtatni, vagy be kellett zárni a vállalatot. Egyes országokban sok vállalat becsődölt. A gyárbezárások következtében csökkent a gazdaságok teljesítménye, a munkanélküliség tömeges méretűvé vált, a fogyasztók kevesebbet vásároltak, ez a kereslet szűküléséhez vezetett, ami a vállalatoknál további teljesítmény csökkenést és ezzel párhuzamosan munkanélküliséget idézett elő. A munkanélküliség növekedésének – az állami vállalatok csőd-eljárás keretében történő bezárása mellett – másik oka a privatizált vállalatoknál a tulajdonosi szemléletváltás volt; megszűnt a rejtett munkanélküliség, a gyárkapun kívülre kerülve „láthatóvá” vált. A munkanélküliség minden rendszerváltó országban megjelent, jelentős mértékű volt, de országonként más nagyságrendet mutatott (Magyarországon mérsékeltebb volt, míg Lengyelországban még ma is nagy mértékű). Ezekhez a makrogazdasági folyamatokhoz egy jelentős, de országonként eltérő mértékű infláció társult, ami két dologgal magyarázható; részben a hatósági árak rendszere szinte megszűnt, kis területre szorult vissza, másrészt most mutatkozott meg, hogy a korábbi árak nem az értékviszonyokat tükrözték, azoktól egyes termékeknél jelentősen el voltak térítve. A kialakult viszonylag szabad kereslet-kínálat ezeket az ár-érték arányokat korrigálta. Ebben a helyzetben **alapjaiban kellett a gazdaságokhoz hozzányúlni.**

A változtatási folyamat három fő elemre épült:

- **privatizáció;** tulajdonviszonyok megváltoztatása, mert a szovjet mintára kialakított tulajdonosi szerkezet nem volt életképes, a rentabilitási kényszer szükségessé tette a tulajdonviszonyok változtatását,

- **liberalizáció;** állami intézmények száma és jellege csökkent, árliberalizáció, importliberalizáció, a devizagazdálkodás és pénzügyi szféra,
- **stabilizáció;** mederben kellett tartani a folyamatokat, mert sok nehezen kezelhető folyamat indult el ezekben a gazdaságokban.

Az átalakuló országok mind áttestek ezeken a folyamatokon. Az egyes országok tertvasításos gazdálkodásának átalakítása egyedi jellegű volt a társadalmi berendezkedés és a tulajdonviszonyok formájától determináltan. Lengyelországban például a föld addig is magántulajdonban volt. A stabilizációs feladatok országonként különbözőek voltak. Ebben szerepe volt az adott kormány stabilitásának is; pl. Lengyelországban 1990-1994. között öt-hat kormányváltás is volt, de a gazdaság stabilizációjában konszenzus alakult ki, Magyarországon viszont minden kormány kitöltötte a kormányzási ciklust.

A rendszerváltó országok az átalakulás nagyján (privatizáció) már túl vannak. Az átalakulás során **elkerülhetetlen volt az állami tulajdon magánkézbe adása.** A politikai intézményrendszer minden rendszerváltó országban változott. Egyesek véleménye szerint Magyarországon a gazdasági rendszerváltás megelőzte a politikait, és kiindulópontja az 1988. január 1-től hatályos társasági törvény¹ volt. Véleményem szerint a törvényi szabályozás változtatása, mind a társasági jogban, mind az adójogban szükségszerű volt és a fejlődést segítette. A gazdasági rendszerváltásban fontos szerepet játszott a GT, mely visszafordíthatatlan folyamatokat indított el a gazdaságban. Jelentőségét azonban reálisan kell értékelni, mert politikai háttér nélkül, és a párhuzamosan végrehajtott 1988-as adóreform nélkül nem tudta volna kifejteni pozitív hatását. Azt is meg kell azonban említeni, hogy a szoros kölcsönhatások miatt az új gazdasági társasági szabályozás és az adóreform 1988-as változásai segítettek, esetleg gyorsították a gazdasági rendszerváltást. A rendszerváltás egésze **egyedi, megismételhetetlen és országonként különböző** volt.

Harmadik periódus

A csatlakozási tárgyalások megkezdésétől az európai uniós tagságig: 1998 – 2004.

A fejlett nyugati világhoz való tartozás szándékát jelezte, hogy Brüsszelben 1991. december 16-án Magyarország, Lengyelország és a Cseh és Szlovák Köztársaság aláírta a társulási megállapodást az Európai Közösségekkel. Az Európai Unió már az 1997. decemberi luxemburgi csúcson határozott egy minden addiginál nagyobb bővítésről (hat tagjelölttel a tárgyalások megkezdéséről), amely 1998. március 30-án a külügyminiszterek Brüsszelben tartott találkozásával hivatalosan is kezdetét vette. Egy nappal később pedig a tagjelölt országok közül legelőrébb tartó 5 közép- és kelet-európai országgal (Csehország, Észtország, Lengyelország, Magyarország, Szlovénia) és Ciprussal megnyitotta a csatlakozási tárgyalásokat, aminek végeredményeként Magyarország 2004. május 1-én az Európai Unió tagja lett.

Negyedik periódus

A tagságot követő időszak; a korábbi tagokhoz viszonyított nem egyenlő elbánás 2004 – ...? Ez a **rendszerkorrekció időszak**a lehet.

¹ 1997. évi CXLIV. törvény a gazdasági társaságokról (GT)

Ebben az időszakban sok tisztázandó kérdés merül fel (maastrichti kritériumok teljesítésének szigorú számonkérése a már tagországoktól és a csatlakozó országoktól, a támogatások, juttatások egyenlő elbírálásának elve a korábbi tagországok és az újonnan belépők esetében, az euró-övezethez való csatlakozás időpontja országonként, szavazási rendszer változtatása). Ez a negyedik periódus a rendszerváltó és uniós csatlakozási időszak után következő, hosszabb, országonként eltérő **rendszerkorrekció időszaka** lehet. Egy csendesebb, de jelentőségében a rendszerváltás évtizedével vetekedő, **döntően jogalkotási korszak várható**. Az európai alkotmány¹ létrehozásáról szóló szerződés elfogadása a tagállamokban most van folyamatban. Az alkotmány kimondja, hogy az intézmények és az Unió hatáskörének gyakorlása érdekében a következő jogi eszközöket alkalmazza: európai törvény, európai kerettörvény, európai rendelet, európai határozat, ajánlás és vélemény. Vagyis az Európai Unió szabályozásában is érvényesül a jogszabályi hierarchia. A szabályozás tekintetében az egyes tagállamoknak is jogalkotói feladatai vannak. Az Alkotmány a letelepedés szabadságáról szóló III-137. cikkében rögzíti, hogy valamely tagállam állampolgárának joga van egy másik tagállam területén társaságok alapítására és irányítására a letelepedés szerinti tagállam joga által a saját állampolgáira előírt feltételek szerint. A letelepedési jog és a szolgáltatásnyújtás szabadságával kapcsolatos, az Európai Unió Hivatalos Lapjában megjelent rendelkezések a lap 06 fejezetének 01-06 kötetében található.² Magyarország is igyekszik megfelelni az elvárásoknak. Ezt jelzi az is, hogy a társasági jog egésze, a gazdasági társaságok és a non profit szféra szabályozásának újra gondolása³ most van napirenden. Az Európai Unióhoz való csatlakozás eredményeként **új**, külön törvényekben szabályozott **társasági formák**, az európai gazdasági egyesülés és az európai részvénytársaság is megjelentek.

AZ EURÓPAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG – SOCIETAS EUROPAEA (SE)

A Tanács – tekintettel az Európai Közösséget létrehozó szerződésre és különösen annak 308⁴ cikkére –, a Bizottság javaslatára, az Európai Parlament és a Gazdasági és Szociális Bizottság véleményére 2001. október 8-án elfogadta a **2157/2001/EK rendeletet** az európai részvénytársaság (Societas Europaea, rövidített neve: SE) státútumáról és a státútum munkavállalók bevonására vonatkozó kiegészítéséről szóló **2001/86/EK irányelvet**. Az SE-re vonatkozó joganyag elfogadását több évtizedes előkészítő munka előzte meg. Az elfogadott jogszabályok **egy olyan közösségi szintű jogalkotási folyamat részét képezik**, amely a közösségi jog

¹ EURÓPAI FÜZETEK Különszám Szerződés Európai Alkotmány létrehozásáról A Miniszterelnöki Hivatal és az Igazságügyi Minisztérium közös kiadványa

² <http://europa.eu.int/eur-lex/lex/JOEdSpecVol.do?rep=06>

³ A gazdasági társaságokról és a bírósági cégeljárásról szóló törvények koncepciója (A Kodifikációs Bizottság vitaanyaga); Magyar Hivatalos Közlönykiadó; Hivatalos CD Jogtár 2004/5., 2004. 04. 30-i állapot szerint, 1030/2005 (IV. 4.) Korm. határozat Az új társasági törvény és cégtörvény koncepciójáról (MK 43. szám 2005. április 4.).

⁴ E rendelet alkalmazása esetében a 308. cikk kivételével a Szerződés nem rendelkezik hatáskörökről.

talaján álló, nem tagállami jog rendelkezésein alapuló vállalkozási formákat hoz létre, megteremtve ezzel alapításuk jogalapját. Ezen egységes joganyag keretébe tartozik az európai gazdasági egyesülést szabályozó 2137/85/EGK és az európai szövetkezet statútumát szabályozó 1435/2003/EK rendelet is. Ezen jogalkotási folyamatból a cikk csak azokkal a szabályokkal foglalkozik, amelyek az SE alapítását és működését szabályozzák. A rendelet előírása értelmében a Közösség területén belül gazdasági társaságot lehet létrehozni **nyilvánosan működő európai részvénytársaság** formájában a rendeletben megállapított feltételekkel és módon.

A **rendelet célja**, hogy a belső piac kiteljesedése és ennek eredményeként a Közösség egészének gazdasági és társadalmi helyzetében bekövetkezett fejlődés miatt a kereskedelem előtt álló akadályok megszüntetését segítse, és biztosítsa a termelés szerkezetének a közösségi méretekhez való igazítását. Alapvető fontossággal bír, hogy azon gazdasági társaságok, amelyek tevékenysége nem kizárólag helyi igények kielégítésére korlátozódik, képesek legyenek tevékenységük kialakítását közösségi méretekben megszervezni és végrehajtani. Az átszervezés feltétele, hogy az egyes tagállamokban bejegyzett gazdasági társaságok számára nyitva álljon az a lehetőség, hogy egyesülések révén összefogjanak a Szerződésben megállapított versenyszabályok figyelembevételével. A különböző tagállamokban bejegyzett gazdasági társaságokat érintő szerkezetátalakítási és együttműködési tevékenységek jogi, pszichológiai és adózási problémákat vetnek fel. A szabályozás során fontos elvárás, hogy a Közösség gazdasági és jogi egysége a lehető legnagyobb mértékben egybeessen. A rendelet előírásai a nemzeti társasági jogok különbözőségéből és korlátozott alkalmazásából származó akadályoktól mentesen teszik lehetővé európai dimenziójú gazdasági társaságok alapítását és működtetését. A jövőben lehetségesnek kell lennie legalább egy olyan gazdasági társaság létrehozásának, amely révén lehetővé válik egyrészt hogy a különböző tagállamokban bejegyzett gazdasági társaságok egyesüljenek vagy holdingtársaságot hozzanak létre, másrészt hogy a különböző tagállamok joga alá tartozó gazdasági társaságok vagy gazdasági tevékenységet folytató más jogi személyek vegyes leányvállalatokat alakítsanak. Ezek értelmében lehetővé kell tenni a Közösség területén létesítő okirat szerinti székhellyel és központtal rendelkező, nyilvánosan működő részvénytársaságok számára, hogy felszámolás nélkül SE-vé alakuljanak át. A rendelet kimondja azt is, hogy maga nem érint más jogterületeket, mint például az adózás, a verseny, a szellemi tulajdon és a fizetéseképtelenség. Ezen a területen, valamint az e rendeletben nem szabályozott egyéb területeken a tagállami és a közösségi jogot kell alkalmazni. Az európai részvénytársaságban való munkavállalói részvétel szabályait meghatározó irányelv rendelkezései a rendelet elválaszthatatlan kiegészítését képezik és a kettőt együttesen kell alkalmazni. Az **irányelv célja** annak biztosítása, hogy a munkavállalók jogosultak legyenek az őket foglalkoztató SE létét érintő kérdésekben és határozatok meghozatalában részt venni. Az egyéb szociális és munkajogi kérdéseket a nyilvánosan működő részvénytársaságokra vonatkozó nemzeti rendelkezések szabályozzák.

Az **SE sui generis** társasági forma, amely a nemzeti jogi szabályozás alapján működő gazdasági társaságok mellett, kiegészítő jelleggel alapítható. Az SE a nemzeti jogok szerint alapított gazdasági társaságoktól **transznacionális jellegében** különbözik, alapítására nem a belső jogi normák, hanem a közösségi jog ad felhatalmazást, illetve működésének szabályait is döntően a közösségi jog határozza meg.

A közösségi jogszabályok által támasztott nemzeti jogalkotási folyamat két részre bontható. Egyrészt a rendelet felhatalmazása alapján – annak szabályait kiegészítve – meg kellett alkotni bizonyos társasági jogi jellegű normákat, másrészt a 2001/86/EK irányelv implementációja során ki kellett alakítani a kollektív munkajog körébe tartozó szabályokat. Ezekon túlmenően a rendelet eljárásjogi következményeit is szabályozni kellett, amely a magyar jogrendben a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény (GT) módosításával történt. Főszabályként a közösségi jog általában implementáció nélkül, automatikusan a nemzeti jogrendszer részévé válik, de a rendeletben vannak olyan részletszabályok, amelyek megengedik, vagy kifejezetten előírják a nemzeti jogi szabályozás lehetőségét vagy kötelezettségét. Ezeket a nemzeti jogalkotási feladatokat a Magyar Köztársaság az EURT¹ megalkotásával és több nemzeti törvény módosításával végezte el.

Fentiek alapján az **SE-re többszintű szabályozás érvényesül** és az ebből adódó jogalkotási feladatokat a rendelet határozza meg. A szabályozás **első szintjét a 2001/86/EK rendelet** maga alkotja, és az SE-re vonatkozóan **kötelezően alkalmazandó szabályokat** mondja ki. Ezek tekintetében a nemzeti jogalkotásnak a szabályok közvetlen alkalmazását biztosítania kell. A **szabályozás második szintjén több jogi megoldás** lehetséges. Az **egyik** megoldás szerint a rendelet a szabályozás lehetőségét közvetlenül az SE részvényeseire bízta úgy, hogy a szabályozást az **SE alapszabályának hatáskörébe utalja**. A **másik** megoldás, hogy a rendelet a tagállamok **nemzeti jogalkotóinak** felhatalmazást ad **kiegészítő szabályok** megalkotására. Abban az esetben, ha csak jogalkotási lehetőséget ad a rendelet, akkor a tagállam döntési hatáskörébe tartozik, hogy él-e a lehetőséggel és azt milyen formában teszi; önálló szabályozást alkot, vagy visszaul a nemzeti jogban már hatályos szabályozásra. A szabályozás **harmadik** lehetőségét adja, amikor a rendelet maga utal vissza a **tagállami részvényjogra**. Ebben az esetben nem a tagállami jogalkotó, hanem maga a **rendelet dönt az alkalmazandó jogról**. E rendelkezések ugyanolyannak minősülnek, mint amelyeket a rendelet maga állapított meg. Ebben az esetben a magyar jogrendben a gazdasági társaságokról szóló **1997. évi CXLIV. törvény (GT)** közös általános szabályai és a részvénytársaságokra vonatkozó előírásai alkalmazandók. A szabályozás **harmadik szintje**, amikor a rendelet által felhívott **tagállami jog delegálja a döntés jogát a részvényeseknek**. Ebben az esetben a tagállami belső jog felhatalmazása alapján az **SE alapszabálya tartalmazza a szabályokat**.

Az SE-re vonatkozó szabályozásnak fontos részét képezi a **2001/86/EK irányelv**, ami a rendelettől eltérően, csak **céljában kötelezi a tagállamot**, a **forma** és az **eszköz** megválasztása tekintetében a **nemzeti jogalkotó hatáskörébe** tartozik a döntés. A többszintű szabályozás szerves részét képező, a rendelet előírásit kiegészítő irányelv az SE megalakulása és működése során a munkavállalók transznacionális tájékoztatását, a velük való konzultáció szabályait és a részvételüket biztosító alapvető követelményeket fogalmazza meg. Ezek garanciális szabályok a munkavállalókra vonatkozóan. Az irányelvből fakadóan **két területen** jelentkeznek nemzeti jogalkotói feladat. **Egyrészt** az SE alapításakor létre kell hozni a munkavállalói képviselőkből álló, az alapító társaságok ügyvezető szerveivel tárgyalásokat folytató **különleges tárgyaló testületet** és meg kell alkotni a működésének és döntéshozatali eljárásának rendjét. **Másrészt** meg kell alkotni a kiegészítő nemzeti

¹ 2004. évi XLV. törvény az európai részvénytársaságról.

szabályokat arra vonatkozóan, hogyha a társaságok ügyvezető szervei és a különleges tárgyaló testület között nem jön létre megállapodás a munkavállalóknak az alapítandó SE döntéshozatali rendjébe történő bevonásáról. Az irányelvben meghatározott tájékoztatási, konzultációs és részvételi jogok transznacionális jellegűek. Az alapító társaságokban meglévő, a nemzeti jog által szabályozott ezen jogok az adott tagállam szintjén továbbra is fennmaradnak.

A rendelet alkalmazását és az irányelv átvételét a magyar jogalkotásnak 2004. október 8-ig kellett biztosítania, mert a rendelet ekkor lépett hatályba. A **2004. október 8-tól a magyar jogrend részét képezi az európai részvénytársaságról szóló 2004. évi XLV. törvény¹ (EURT)**, amelynek megalkotásával a Magyar Köztársaság ezt a feladatot teljesítette és a jogszabály megalkotását is indokolta: „a törvény célja, hogy – az európai belső piac kiteljesedése, valamint a letelepedés szabadságának akadálymentes működése érdekében – létrehozza a magyarországi székhelyű európai részvénytársaság alapításának és működésének belső jogi kereteit, továbbá megállapítsa a munkavállalói részvétel európai közösségi joggal harmonizált szabályait.” E mellett a törvény által a társasági jog kodifikációja során is hasznosítható tapasztalatok szerezhetők a magyar jogban eddig ismeretlen jogi, szervezeti megoldásokról. A törvény elősegítheti továbbá új jogintézmények, szabályozási módok meghonosítását és a nemzeti jog rugalmasabbá tételét. A szabályozás megalkotásakor figyelembe kellett venni, hogy az új törvény ne legyen indokolatlanul szigorú, ne terhelje feleslegesen a magyarországi székhelyet választó SE-t.

Az SE alapításakor a **székhelyelv érvényesül. A magyarországi székhelyű európai részvénytársaság** alapítására, szervezetére, működésére és megszűnésére a Tanács 2157/2001/EK rendeletét és az EURT előírásait kell alkalmazni. Azokban a kérdésekben, amelyeket a rendelet nem szabályoz, nem utalja az SE alapszabálya hatáskörébe, vagy nem hívja fel közvetlenül a magyar részvénytársasági jogot a rendelkezésre, ott az EURT előírásait kell alkalmazni. Az SE a Közösség területén belül a tanácsi rendeletben meghatározott feltételekkel és módon létrehozott, jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaság. Az SE jogi személy, alaptőkéje részvényekre oszlik, a részvényesek vagyoni hozzájárulásuk erejéig felelnek a társaság kötelezettségeiért. Az EURT hatályát rögzítő szakaszban különös előírások is vannak; a törvény rendelkezéseit az SE magyarországi székhelyű alapítójára akkor is megfelelően alkalmazni kell, ha a létrejövő SE székhelye külföldön van, és ha törvény valamely tevékenység folytatására részvénytársasági formát ír elő, azon az európai részvénytársasági formát is érteni kell. A tanácsi rendelet² értelmében az **SE-t** valamennyi tagállamban úgy kell tekinteni, mintha a székhelye szerinti tagállam joga szerint alapított **nyilvánosan működő részvénytársaság** lenne. Az SE alapítására vonatkozó alapvető előírásokat a tanácsi rendelet határozza meg kiegészítve a székhely szerinti nemzeti rendelkezésekkel. A rendelet 7. cikke szerint az SE székhelyének és központi ügyintézésének azonos tagállamban kell lennie. A székhely szerinti tagállam nemzeti joga pedig előírhatja, hogy e két helynek azonos címen kell lennie. A rendeletben megfogalmazott opcionális rendelkezés alapján az EURT kimondja, hogy az SE alapszabályában meghatározott székhelye a központi ügyintézés helye.

¹ Magyar Közlöny 2004/72. szám 2004. május 28. A törvényt az Országgyűlés a 2004. május 24-i ülésnapján fogadta el.

² 2157/2001/EK tanácsi rendelet 10. cikk.

Magyarországon az SE alapításának **nyilvántartásba vételére**, valamint a vele kapcsolatos cégeljárásra a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény (CT) – módosította 2003. évi XLIX. törvény – előírásait kell alkalmazni. Az SE jogi személy és jogi személyiségét a cégnyilvántartásba történő bejegyzése napján nyeri el.¹ Az SE jegyzett tőkéjét euróban kell meghatározni, aminek minimális összege 120 000 euró lehet (30 millió forint a hivatalos MNB euró középárfolyam szerint; 2005. július 19-én 1 EUR = 246,38 HUF). Abban az esetben, ha a nemzeti jogszabály a gazdasági társaságnak tevékenység alapján magasabb jegyzett tőkét ír elő, akkor azt a rendelkezést az adott tagállamban székhellyel rendelkező SE vonatkozásában is alkalmazni kell.² A rendelet az **SE alapításának öt formáját** nevesíti:

1. az SE **egyesüléssel** történő alapítása,
2. **SE holdingtársaság** alapítása,
3. **SE leányvállalat** alapítása,
4. meglévő **nyilvános részvénytársaság átalakulása SE-vé**,
5. egy **SE maga is alapíthat egy vagy több SE leányvállalatot**.

Az öt alapítási forma közül való választás törvény által meghatározott feltételekhez kötött. Az alapítás formájának kiválasztása már meghatározza, hogy az európai részvénytársaság alapításában résztvevő gazdasági társaságok megszűnnek-e, illetve meghatározott a jogutódlás kérdése. Az egyesüléssel (beolvadás, összeolvadás) történő alapításnál az egyesülő részvénytársaságok megszűnnek, a holding részvénytársaság, az európai leányvállalat részvénytársaság és a már meglévő részvénytársaság európai részvénytársaság megalakulásával az alapításban résztvevő társaságok nem szűnnek meg. Az egyes alapítási formáknál mások az eljárási szabályok, eltérnek a részvényesek, illetve a munkavállalók érdekeit védő garanciális rendelkezések és a székhelyáthelyezés kérdését is eltérően szabályozza a törvény. Az alapításnak – annak formájától függetlenül – közös, **általános szabályai** is vannak, amelyek rendezik a munkavállalóknak az európai részvénytársaságba való bevonásának kérdését. A törvényi szabályozás az alkalmazott fogalmakra értelmező rendelkezéseket tartalmaz az egyértelmű jogalkalmazás érdekében. Az európai részvénytársaság létrehozásánál a jogalkotók különösen kiemelt figyelmet fordítanak a munkavállalói érdekekre „E törvény a Tanácsnak az európai részvénytársaság statútumának a munkavállalók bevonására vonatkozó kiegészítéséről szóló 2001/86/EK irányelvvel összeegyeztethető szabályozást tartalmaz.”³ Ezért az SE alapítását megelőzően a résztvevő társaságok, az érintett leányvállalatok és telephelyek munkavállalóinak képviselőit egy különleges egyeztető testületet, a **különleges tárgyaló testületet** kell létrehozni. Az irányelv a tagállamok feladatává teszi, hogy meghatározzák a különleges tárgyaló testület tagjai választásának vagy kinevezésének módszerét. A testület feladata, hogy a munkavállalóknak az SE döntéshozatali rendjébe történő bevonásáról szóló megállapodás megkötése érdekében a részt vevő társaságok ügyvezető szerveivel tárgyalást folytasson. A különleges tárgyaló testületre vonatkozó

¹ 2157/2001/EK tanácsi rendelet 1. cikk (3) bekezdés, 16. cikk (1) bekezdés.

² 2157/2001/EK tanácsi rendelet 4. cikk.

³ 2004. évi XLV. törvény az európai részvénytársaságról 65. § (2) bekezdés X. fejezet Módosuló rendelkezések.

előírásokat a magyar jogszabály kifejezetten nevesíti.¹ A résztvevő társaságok ügyvezető szervei az egyesülési tervezet, a holding alapításának tervezete közzétételét, illetve a leányvállalat alapítására, vagy európai részvénytársasággá történő átalakulásra vonatkozó döntés meghozatalát követő lehető legrövidebb időn belül kötelesek megtenni a különleges tárgyaló testület létrehozásához szükséges intézkedéseket. A munkavállalói képviselőket tájékoztatni kell a résztvevő társaságok, leányvállalatok, telephelyek nevééről, székhelyéről, az ott foglalkoztatott munkavállalók számáról és arról, hogy a tervezett alapítás milyen hatással lehet a munkavállalók tájékoztatási, konzultációs és részvételi jogaira. A törvény minimum korlátot állít; a testület legalább 10 tagból áll. A tagállamokat, ahol az érintett társaságok munkavállalót foglalkoztatnak, a tagállamokban foglalkoztatott összes munkavállalók számának minden megkezdett 10%-a után egy hely illeti meg. Abban az esetben, ha az európai részvénytársaság egyesüléssel jön létre, a törvény feltételekhez kötötten további képviselőt biztosít a jogutódlással megszűnő társaságok munkavállalóinak. A munkavállalói képviselő esetében feladatokat ír elő a törvény az üzemi tanácsnak. A képviselő megválasztását három tagú választási bizottságnak kell lebonyolítania. Munkavállalói képviselővé az a cselekvőképes munkavállaló választható, aki a munkáltatóval legalább hat hónapja munkaviszonyban áll. A választás érvényességére a Munka Törvénykönyvének az üzemi tanács választásával kapcsolatos 51/A. § (1) bekezdésében foglaltak az irányadók. A különleges tárgyaló testület az európai részvénytársaság bejegyzésének napján megszűnik.

A törvény rögzíti a különleges tárgyaló testület eljárására, határozataira, a munkavállalók bevonására vonatkozó megállapodás tartalmára, a titoktartásra, a munkajogi védelemre és a jogorvoslatra vonatkozó szabályokat is. A különleges tárgyaló testület és a résztvevő társaságok ügyvezető szervei írásban kötelesek rögzíteni a munkavállalóknak az európai részvénytársaság döntéshozatali rendjébe történő bevonására vonatkozó megállapodást. A tárgyalásokat a testület megalakulása után haladéktalanul meg kell kezdeni, és hat hónap alatt be kell fejezni. Ez az időtartam maximum egy évre hosszabbítható. A különleges tárgyaló testület költségeit a résztvevő társaságok viselik az általuk foglalkoztatott munkavállalók arányában, ahol a Munka Törvénykönyvének az üzemi tanács működésével kapcsolatos költségekről rendelkező 63. §-át alkalmazni kell. A különleges tárgyaló testület akkor határozatképes, ha az ülésen tagjainak több mint a fele jelen van. A döntéshozatal során minden tagnak egy szavazata van. A testület döntéseit a teljes taglétszámhoz viszonyított egyszerű szótöbbséggel hozza, feltéve, hogy ez egyidejűleg a résztvevő társaságok valamennyi munkavállalójának többségét is képviseli. A testület bizonyos döntéseket csak minősített, kétharmados többséggel hozhat. A törvény meghatározza azokat a minimum elvárásokat, amelyeket a megállapodásnak tartalmaznia kell; azaz a megállapodás hatályát, az európai részvénytársaságban működő képviselői testület összetételét, tagjainak számát, a helyek elosztását, a testület feladatait, a tájékoztatással és konzultációval kapcsolatos eljárást, az ülések gyakoriságát, a testület számára elkülönített pénzügyi és dologi eszközöket, a megállapodás hatálybalépésének időpontját, időtartamát. A törvény választható szabályok között határozza meg a képviselői testület összetételére, megalakítására, megszűnésére, működésére vonatkozó rendelkezéseket. Az EURT az irányelv előírásaival összhangban az általáno-

¹ 2004. évi XLV. törvény az európai részvénytársaságról VII. fejezet.

san alkalmazandó szabályok között rendelkezik a résztvevő társaság, illetve az SE ügyvezető szervét terhelő tájékoztatási kötelezettségről és a titoktartás szabályairól. Az SE igazgatóságát, illetve az SE alapításában résztvevő társaság ügyvezető szervét a törvényben foglalt tájékoztatási kötelezettség csak abban az esetben terheli, ha a tájékoztatás nyújtása nem veszélyezteti az SE vagy a résztvevő társaság, illetve azok leányvállalatának vagy telephelyének üzleti titkaihoz fűződő jogos érdekeit. Abban az esetben, ha az érintettek nem adták meg a tájékoztatást, akkor a különleges tárgyaló testület kérésére a cégbíróság kötelezheti a társaságot a felvilágosítás megadására.

Az általános előírásokon túl az európai részvénytársaság mind a négy formában történő alapításának megvannak a sajátosságai, ezért ezeket célszerű külön bemutatni.

1. Az európai részvénytársaság egyesüléssel történő alapítása

Az SE egyesüléssel történő alapítására a tanácsi rendelet mellékletében nevesített, valamely tagállam jogszabálya szerint létrehozott **részvénytársaságok** jogosultak, ha megfelelnek a 2157/2001/EK tanácsi rendelet 2. cikk (1) bekezdésben megfogalmazott **feltételeknek**:

- a létesítő okirat szerinti székhelyük és központi ügyintézésük helye a Közösség területén van, és
- közülük legalább kettő eltérő tagállam joga alá tartozik.

Az egyesülés¹ vagy **beolvadással** vagy **összeolvadással** jöhet létre. Az első esetben minden beolvadó részvénytársaság megszűnik az átalakulás időpontjában és attól az időponttól kezdve az átvevő mint európai részvénytársaság működik tovább. Ez azt is jelenti, hogy minden korábbi társaság teljes vagyona az átvevő új európai részvénytársaságra száll át. Az új társaságot a bejegyzésre jogosult cégbíróság új társaságként, új cégjegyzékszámom jegyzi be. Ezért az átvevő részvénytársaság cégjegyzékében fel kell tüntetni, hogy a beolvadás során cégformát változtatott, vagyis a korábbi cégforma törlése nem jelenti az átvevő részvénytársaság mint jogi személy megszűnését, illetve új jogi személy létrehozását. A beolvadás során a részvényesek helyzetét is rögzíti a jogszabály. A beolvadó részvénytársaság részvényesei az átvevő európai részvénytársasági formában tovább működő társaság részvényeseivé válnak. Összeolvadással létrehozott európai részvénytársaság mint az összeolvadó részvénytársaságok jogutódja alakul meg. A korábbi társaságok az összeolvadás időpontjával megszűnnek és teljes vagyonuk az új társaságra száll át. A részvényesek helyzetét ebben az esetben is rendezi a törvény, amikor kimondja, hogy az összeolvadó társaságok részvényesei az új SE részvényesei lesznek. Az összeolvadással megalakított új társaság előtársaságként nem működhet, ezért működése megkezdésének legkorábbi időpontja a cégbejegyzést követő nap lehet. Ha az európai részvénytársaság átalakulás (egyesülés) útján jön létre, a cég bejegyzése iránti kérelmet – főszabályként – a különleges tárgyaló testület megalakulásától számított 8 hónapon belül kell benyújtani a jogutód székhelye szerint illetékes cégbírósághoz. Az SE cégbejegyzésére vonatkozó adatoknak a Céglapjában történő közzétételét követő 30 napon belül a cégbíróság intézkedik az adatoknak az Európai Közösségek Hivatalos Lapjában történő nyilvánosságra hozataláról az Európai Unió hivatalos közlemények közzétételéért felelős hivatalához történő megküldés útján.

¹ A cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi törvény módosítása 59. §, 63. §, 64. § 2004. évi XLV. törvény X. fejezet Módosuló rendelkezések.

1. táblázat
A rendelet I. sz. mellékletében nevesített,
nyilvánosan működő részvénytársaságok¹

Sor-szám	Ország	Gazdasági társasági forma
1.	Belgium	la société anonyme/de naamloze vennootschap
2.	Dánia	aktieselskaber
3.	Németország	die Aktiengesellschaft
4.	Görögország	ανώνυμη εταιρία
5.	Spanyolország	la sociedad anónima
6.	Franciaország	la société anonyme
7.	Írország	public companies limited by shares public companies limited by guarantee having a share capital
8.	Olaszország	società per azioni
9.	Luxemburg	la société anonyme
10.	Hollandia	de naamloze vennootschap
11.	Ausztria	die Aktiengesellschaft
12.	Portugália	a sociedade anónima de responsabilidade limitada
13.	Finnország	julkinen osakeyhtiö/publikt aktiebolag
14.	Svédország	publikt aktiebolag
15.	Egyesült Királyság	public companies limited by shares public companies limited by guarantee having a share capital

A törvény rendezi a székhelyáthelyezés kérdését is. Az SE átalakulással (egyesüléssel) való alapításának **bejegyzéséhez szükséges okiratok** a következők:

- a gazdasági társaság legfőbb szervének határozatai az átalakulásról,
- az átalakuló (jogelőd) társaság vagyonmérleg-tervezete és vagyonleltár-tervezete,²
- az átalakulással létrejövő európai részvénytársaság vagyonmérleg-tervezete és vagyonleltár-tervezete,
- a jogutód társaságban részt venni nem kívánó részvényesekkel való elszámolás tervezete,
- az átalakulási vagy egyesülési tervezet,
- az átalakulásra vonatkozó közlemények Cégközlönyben való megjelenését igazoló okiratok,
- a munkavállalóknak az SE döntéshozatali rendjébe történő bevonásáról szóló megállapodás.

¹ A 2001. október 8-i rendelet szerint, ami kiegészül az azóta csatlakozott tagállamok társasági formáival.

² A vagyonmérleg-tervezetet és a vagyonleltár-tervezetet a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény előírásai szerint kell elkészíteni a közgyűlés által meghatározott fordulónapra.

Az egyesülő gazdasági társaságoknak **egyesülési tervezet**¹ kell készíteniük, amelynek legalább a következőket kell tartalmaznia:

- az egyesülő gazdasági társaságok nevét és a létesítő okirat szerinti székhelyét az SE javasolt nevével és a létesítő okirat szerinti székhelyével,
- a részvények cserearányát és bármilyen ellentételezés összegét,
- az SE részvényei átruházásának feltételeit,
- azon időpontot, amelytől kezdődően az SE részvényeinek tulajdonjoga alapján a tulajdonosok jogosultak részesedni az eredményből, valamint a jogosultságot érintő minden további feltételt,
- azon időpontot, amelytől kezdődően az egyesülő gazdasági társaságok ügyleteit számviteli szempontból az SE ügyleteiként kell kezelni,
- az SE által a többletjogokat biztosító részvények tulajdonosaira, illetve a részvényektől eltérő értékpapírok tulajdonosaira ruházott jogokat, vagy a velük kapcsolatban javasolt intézkedéseket,
- az egyesülés tervezett lépéseit vizsgáló szakértőknek, illetve az egyesülő gazdasági társaságok ügyviteli, irányító, felügyeleti vagy ellenőrző szervei tagjainak nyújtott minden különleges előnyt,
- az SE alapszabályát,
- tájékoztatást azon eljárásokról, amelyekkel a munkavállalói részvétel szabályait az európai részvénytársaság statútumának a munkavállalói részvételre vonatkozó kiegészítéséről szóló tanácsi irányelvnek megfelelően meghatározzák.

Az egyesülés szándékát az egyesülő gazdasági társaságoknak a székhelyük szerinti tagállam jogszabályai szerint, a tanácsi rendeletnek megfelelően közzé kell tenniük. Az egyesülési tervezetet az összes egyesülő társaság közgyűlésének jóvá kell hagynia. Az egyesülés jogszerűségét annak a tagállamnak a részvénytársaságok egyesülésére vonatkozó jogszabályait figyelembe véve kell megvizsgálni, amelynek joga alá az egyesülő társaság tartozik. Az egyesülést megelőző tevékenységek tartalmi és alaki követelményeinek teljesítéséről minden érintett tagállamban bíróság, közjegyző vagy más illetékes hatóság tanúsítványt állít ki. Az egyesülés befejeztével az SE létesítő okirat szerinti javasolt székhely tagállamban az egyesülés jogszerűségének vizsgálatára hatáskörrel rendelkező bíróság, közjegyző vagy egyéb illetékes hatóság köteles az egyesülés jogszerűségét megvizsgálni.

A rendelet 24. cikkének (2) bekezdése lehetővé teszi a tagállamnak hogy az SE egyesülés útján történő alapítását ellenző, az SE-ben részt venni nem kívánó, kisebbségben maradt részvényesek, a kisebbségi részvényesek védelme érdekében kiegészítő szabályokat állapítson meg. Magyarországon az egyesüléssel történő átalakulás során biztosítani kell az egyenlő elbánás elve alapján, hogy a kisebbségi részvényesek és a társaság hitelezőinek védelmére a GT átalakulásra vonatkozó garanciális szabályai megfelelően alkalmazásra kerüljenek.²

¹ 2157/2001/EK tanácsi rendelet 20. cikk.

² 2157/2001/EK tanácsi rendelet 24. cikk.

2. Az európai holding részvénytársaság alapítása

Az európai holding részvénytársaság alapítását a tanácsi rendelet mellékletében meghatározott, valamely tagállam jogszabályai szerint létrehozott **részvénytársaságok és korlátolt felelősségű társaságok** kezdeményezhetik, ha megfelelnek az alábbi **feltételeknek**:

- a létesítő okirat szerinti székhelyük és központi ügyintézésük helye a Közösség területén van,
- közülük legalább kettő eltérő tagállam joga alá tartozik,
- közülük kettő már legalább két éve rendelkezik egy másik tagállam joga alá tartozó leányvállalattal, vagy egy másik tagállamban levő fiókteleppel.

2. táblázat

A rendelet II. sz. mellékletében nevesített korlátolt felelősségű társaságok²

Ssz.	Ország	Gazdasági társasági forma
1.	Belgium	la société privée à responsabilité limitée besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid
2.	Dánia	anpartsselskaber
3.	Németország	die Gesellschaft mit beschränkter Haftung
4.	Görögország	εταιρία περιορισμένης ευθύνης
5.	Spanyolország	la sociedad de responsabilidad limitada
6.	Franciaország	la société à responsabilité limitée
7.	Írország	private companies limited by shares, private companies limited by guarantee having a share capital
8.	Olaszország	società a responsabilità limitata
9.	Luxemburg	la société à responsabilité limitée
10.	Hollandia	de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid
11.	Ausztria	die Gesellschaft mit beschränkter Haftung
12.	Portugália	a sociedade por quotas de responsabilidade limitada
13.	Finnország	osakeyhtiö, aktiebolag
14.	Svédország	aktiebolag
15.	Egyesült Királyság	private companies limited by shares, private companies limited by guarantee having a share capital

Az egyesüléssel létrehozott SE és az európai holding részvénytársaság között alapvető különbség, hogy az utóbbi formában történő megalakulásnál **az alapítás-**

¹ 2157/2001/EK tanácsi rendelet 2. cikk (2) bekezdés.

² A 2001. október 8-i rendelet szerint, ami kiegészül az azóta csatlakozott tagállamok társasági formáival. Finnország és Svédország kivételével az itt felsorolt társasági formák az egyesüléssel történő alakulásnál országanként felsorolt társasági formákat egészítik ki.

ban résztvevő gazdasági társaságok nem szűnnek meg, vagyis nem történik átalakulás. A részt vevő gazdasági társaságoknak **alapítási tervezetet** kell készíteniük, amelynek legalább a következőket kell tartalmaznia¹:

- valamennyi alapító gazdasági társaság nevét és létesítő okirat szerinti székhelyét az SE javasolt nevével és létesítő okirat szerinti székhelyével,
- a részvények cserearányát és bármilyen ellentételezés összegét,
- az SE részvényei átruházásának feltételeit,
- az SE által a többletjogokat biztosító részvények tulajdonosaira, illetve a részvényektől eltérő értékpapírok tulajdonosaira ruházott jogokat vagy a velük kapcsolatban javasolt intézkedéseket,
- az alapítás tervezett lépéseit vizsgáló szakértőknek, illetve az alapító gazdasági társaságok ügyviteli, irányító, felügyeleti vagy ellenőrző szervei tagjainak nyújtott minden különleges előnyt,
- az SE alapszabályát,
- tájékoztatást azon eljárásokról, amelyekkel a munkavállalói részvétel szabályait az európai részvénytársaság statútumának a munkavállalói részvételre vonatkozó kiegészítésekről szóló tanácsi irányelvnek megfelelően meghatározzák,
- azon részvények minimális összegének rögzítését, amellyel az ügyletben résztvevő gazdasági társaságoknak hozzá kell járulniuk az SE alapításához. Ez az állandó szavazati jog több mint ötven százalékát megtestesítő részvényeket jelenti.

A tervet tartalmaz egy **jelentést** is, amely elmagyarázza és megindokolja az alapítás jogi és gazdasági vonzatait, és részletezi, hogy az SE holding-társaság formájának elfogadása milyen következményekkel jár a részvényesekre, a hitelezőkre és a munkavállalókra.

Az alapítási tervezetet a résztvevő összes gazdasági társaságnak a székhelye szerinti tagállam joga szerint legalább egy hónappal az alapítás elfogadásáról való határozathozatal érdekében összehívott közgyűlés napja előtt közzé kell tennie. Az alapítási tervezetet az alapítást kezdeményező gazdasági társaságoktól független, az egyes gazdasági társaságok felett joghatóságot gyakorló tagállam bírósága vagy közigazgatási hatósága által kijelölt vagy jóváhagyott, egy vagy több szakértő megvizsgálja és a vizsgálat eredményéről írásbeli jelentést készít.² A jelentés tartalmát is szabályozza a rendelet, amely szerint az:

- bemutatja az értékelés minden különleges nehézségét,
- tartalmazza, hogy a részvények javasolt cserearánya igazságos és ésszerű-e,
- feltünteti azokat a módszereket, amelyekkel a cserearány igazságosságát és ésszerűségét megállapították, valamint azt, hogy ezek a módszerek megfelelőek-e az adott esetben.

Az európai holding részvénytársaság alapításának tervét az összes érintett gazdasági társaság közgyűlésének jóvá kell hagynia, és döntenie kell a munkavállalóknak a társaságban való részvételéről. Az új társaság csak akkor alapítható meg, ha a végleges alapítási tervet megállapítását követő három hónapon belül az ügyletben résztvevő gazdasági társaságok részvényesei valamennyi társaságban a részvények minimális hányadát az alapítási tervetnek megfelelően elkülönítették, és ha minden további feltételnek megfelelnek. Ha az alapításra vonatkozó összes fel-

¹ 2157/2001/EK tanácsi rendelet 32. cikk (1), (2) bekezdés.

² 2157/2001/EK tanácsi rendelet 32. cikk (3)-(5) bekezdés.

tétel teljesült, akkor ezt a tényt valamennyi társaságnak közzé kell tennie. Az európai részvénytársaságban részt venni nem kívánó tagokkal, részvényesekkel elszámolási kötelezettség van. Az európai holding részvénytársaság nem jegyeztethető be addig, amíg nem igazolta, hogy a tanácsi rendeletben megfogalmazott feltételeknek és alaki követelményeknek eleget tett.

3. Az európai részvénytársaság leányvállalat alapítása

Az európai részvénytársaság leányvállalatot a tanácsi rendelet mellékletében nevesített, valamely tagállam jogszabályai szerint létrehozott **gazdasági társaságok és más jogi személyek** az alakuló leányvállalat részvényeinek jegyzésével, a részvénytársaság alapítására irányadó szabályok szerint hozhatják létre, ha megfelelnek az alábbi **feltételeknek**¹:

- a létesítő okirat szerinti székhelyük és központi ügyintézésük helye a Közösség területén van,
- közülük legalább kettő eltérő tagállam joga alá tartozik,
- közülük legalább kettő két éve rendelkezik egy másik tagállam joga alá tartozó leányvállalattal, vagy egy másik tagállamban levő fiókteleppel.

4. Meglévő nyilvános részvénytársaság átalakulása európai részvénytársasággá

Bármely tagállam joga szerint alapított **részvénytársaság** európai részvénytársasággá alakulhat át, ha teljesülnek a következő **feltételek**²:

- a társaság létesítő okirat szerinti székhelye és központi ügyvezetési helye a Közösségen belül van,
- legalább két éve egy másik tagállam joga alá tartozó leányvállalattal rendelkezik.

Ennél az alakulási formánál a már létező részvénytársaság átalakulása nem eredményezi a társaság megszűnését és új jogi személy létrejöttét és az átalakulásakor a székhely sem helyezhető át egyik tagállamból a másikba.³ Az átalakulást megelőző munka során átalakulási tervet kell készíteni. Az átalakulási tervet mellett egy jelentést is kell készíteni, amelyben ismertetik és megindokolják az átalakulás jogi és gazdasági következményeit, valamint azt, hogy az európai társasági cégforma elfogadása milyen következményekkel jár a részvényesekre és a munkavállalókra. Az alakulási tervet legalább egy hónappal az átalakulásról való határozathozatal érdekében összehívott közgyűlés napja előtt közzé kell tenni.

5. Egy SE maga is alapíthat egy vagy több SE leányvállalatot⁴

Az SE alapításának ötödik módját jelenti, ha már meglévő európai részvénytársaság alapít egy vagy több SE leányvállalatot.

A Magyarországon alapított SE cégbejegyzési eljárásának illetéke 600 000 forint.⁵

¹ 2157/2001/EK tanácsi rendelet 2. cikk (3) bekezdés.

² 2157/2001/EK tanácsi rendelet 2. cikk (4) bekezdés.

³ 2157/2001/EK tanácsi rendelet 37. cikk (2), (3) bekezdés.

⁴ 2157/2001/EK tanácsi rendelet 3. cikk (2) bekezdés.

⁵ 1990. évi XCIII. törvény az illetékekről 45. § (1) bekezdés a) pont.

Az SE szervezeti felépítése

Az SE szervezeti felépítése a hagyományos részvénytársaságokéra hasonlít, a rendelet meghatározza azokat a szervezeti egységeket, amelyekkel a társaságnak rendelkeznie kell. A **részvényesek közgyűlése** a részvénytársaság legfőbb irányító testülete. A további szervezeti egységek felállítása attól függ, hogy az SE a rendeletben megengedett kétszintű, vagy egyszintű rendszer szerint működik-e. A tagállamokban a részvénytársaságok irányítása vagy az **angol modell** szerinti egységes irányítási rendszer keretében, amit **monista rendszernek** neveznek, vagy a **német-holland** eredetű **dualista rendszerben** valósul meg. A rendelet mindkét struktúrát szabályozza és a társaság alapítóira ruházza azt a jogot, hogy megválasszák az SE-ben alkalmazott irányítási modellt. A közgyűlésen felül a **kétszintű rendszer** esetében az SE-nek rendelkeznie kell egy felügyeleti szervvel, a felügyelő bizottsággal (supervisory board) és egy irányító szervvel, az igazgatósággal (management board), az **egyszintű rendszer** esetében pedig egy ügyviteli szervvel, ahol az operatív irányítás szerve egyedül az igazgatótanács (administrative board). A konkrét társaságra vonatkozó irányítási rendszert az alapszabályban elfogadott cégformától függően meg kell határozni.¹ Tehát a nem egységes irányítási rendszerrel az SE szervezeti egységei a közgyűlés, a felügyeleti szerv és az irányító szerv, míg az egységes irányítási rendszer választása folytán a közgyűlés és az ügyviteli szerv. A **kétszintű irányítási rendszerben**² az SE cégvezetéséért az **irányító szerv** felelős. A cégvezetői szerv tagját vagy tagjait a felügyeleti szerv nevezi ki és hívja vissza. A tagállami jogalkotásnak a rendelet lehetőséget ad arra, hogy az SE alapszabályában meghatározva a közgyűlés gyakorolja ezeket a jogokat. Az irányító szerv tagjainak számát és az azt megállapító szabályokat a rendelet az SE alapszabályának hatáskörébe delegálja azzal a kitételrel, hogy a tagállamok meghatározhatják a minimális és/ vagy maximális létszámot. A magyarországi székhelyű SE irányító szerve az igazgatóság, amely a hatályos magyar jogszabályok szerint legalább három és legfeljebb tizenegy természetes személy tagból áll. Az irányító szerv munkáját a **felügyeleti szerv** felügyeli. A felügyeleti szerv önállóan nem jogosult az SE-t irányítani. A felügyeleti szerv tagjait a közgyűlés nevezi ki, de az első felügyeleti szerv tagjait az alapszabály is kinevezheti. Az SE alapszabálya határozza meg a felügyeleti szerv tagjainak számát vagy az azt megállapító szabályokat. A felügyeleti szerv a tagjai közül elnököt választ. A rendelet garanciális szabályokat is tartalmaz, senki nem lehet az SE irányító és felügyeleti szervének tagja egy időben. **Magyarország a dualista elvet** követő tagállamok közé tartozik. A magyarországi székhelyű SE felügyeleti szerve a felügyelő bizottság,³ amely legalább három és legfeljebb tizenöt tagból áll. Létszámának meghatározásánál a munkavállalói részvételre vonatkozó előírásokat be kell tartani. Az irányító szerv legalább háromhavonta jelentést készít a felügyeleti szerv számára az SE üzleti tevékenységének addigi és várható alakulásáról, és köteles továbbítani minden olyan információt, amely valószínűsíthetően számottevő hatással lehet az SE-re. Az **egyszintű irányítási rendszerben**⁴ az SE cégvezetése az **ügyviteli szerv** feladata. Az SE alapszabálya határozza meg az

¹ 2157/2001/EK tanácsi rendelet 38. cikk.

² 2157/2001/EK tanácsi rendelet 39-42. cikk.

³ 2004. évi XLV. törvény 12. § (1) bekezdés.

⁴ 2157/2001/EK tanácsi rendelet 43-45. cikk.

ügyviteli szerv tagjainak számát vagy az azt megállapító szabályokat. A tagállamok meghatározhatják a minimális, vagy maximális taglétszámot. Az ügyviteli szerv tagját vagy tagjait a közgyűlés választja. Az első ügyviteli szerv tagjait az alapszabály is kinevezheti. Az ügyviteli szerv a tagjai közül elnököt választ. A magyarországi székhelyű, egységes irányítási rendszerben működő SE ügyviteli szerve az igazgatótanács, amely legalább öt és legfeljebb tizenegy természetes személy tagból áll, a munkavállalói részvételre vonatkozó előírások betartása mellett. Az igazgatótanács tagjainak többsége független személy, aki az európai részvénytársasággal az igazgatótanácsi tagságán kívül más jogviszonyban nem áll. Az ügyviteli szerv legalább háromhavonta vagy az alapszabályban megállapított időközönként ülésezik. Tekintettel arra, hogy az egységes vállalatirányítási rendszerben nincs felügyelő bizottság, amely a részvényesek érdekében ellenőrizhetné a társaság ügyvezetését, az irányítási és ellenőrzési funkciókat az igazgatótanács keretein belül kell megosztani az egyes tagok között. Az egyszintű és a kétszintű rendszerre vonatkozóan a rendelet közös szabályokat¹ is tartalmaz. Ezek a vezető szervek tagjainak kinevezési időtartamát, újraválaszthatóságát szabályozzák, a jogi személyek részvételi szabályait, bizonyos összeférhetlenségi szabályokat, bizonyos ügyek kiemelt kezelését és titoktartási rendelkezéseket, valamint az SE szerveinek határozatképességére vonatkozó előírásokat tartalmazzák.

Az SE legfőbb döntéshozatali szerve a közgyűlés² határoz azokban az ügyekben, amelyeket kizárólagos hatáskörébe utal a rendelet, vagy az SE székhelye szerinti tagállam azon jogszabályai, amelyeket az irányelv végrehajtása keretében fogadtak el, vagy a nyilvánosan működő részvénytársaságra vonatkozó jogszabálya ilyenek minősít. A rendelet meghatározza a közgyűlés összehívásának módját, a részvétel, a képviselő és a szavazás rendjét is. A közgyűlés határozatait egyszerű szótöbbséggel hozza, de van minősített többséghez kötött döntés is. Magyarországon e tekintetben is szigorúbb a szabályozás,³ mert a GT a közgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozó egyes kérdésekben háromnegyedes szótöbbséget ír elő. Főszabályként, a rendeletben nevesített kivételekkel, az SE-nek legalább naptári évente egyszer, a pénzügyi év végét követő hat hónapon belül kell közgyűlést tartania. A főszabályon felül a rendelet megengedő szabályozást tartalmaz. A magyarországi székhelyű SE közgyűlésének összehívását a jegyzett tőke legalább öt százaléka felett rendelkező részvényesek is jogosultak kezdeményezni.⁴ A rendelet ezt a mértéket tíz százalékban határozza meg, tehát a magyar szabályozás szigorúbb.

A fentiekben felsorolt szervek, a közgyűlés, az irányító és felügyelő szerv mellett a magyar szabályozás megengedően rendelkezik arra vonatkozóan, hogy az SE alapszabályában **egyéb bizottságokat** is létrehozhat. Az egyszintű irányítási rendszerben működő SE-nél a számviteli rend ellenőrzésére legalább háromtagú **auditbizottság**⁵ felállítása kötelező. Ennek feladata kiterjed a számviteli törvény szerinti beszámolóval, a könyvvizsgálóval, a pénzügyi beszámolási rendszerrel kapcsolatos több kérdésre. A bizottság felel az SE számviteli rendjének ellenőrzéséért.

¹ 2157/2001/EK tanácsi rendelet 46-51. cikk.

² 2157/2001/EK tanácsi rendelet 52-60. cikk.

³ 1997. évi CXLIV. törvény a gazdasági társaságokról 237. §.

⁴ 2004. évi XLV. törvény az európai részvénytársaságról 8. §.

⁵ 2004. évi XLV. törvény az európai részvénytársaságról 10. § (1)-(3) bekezdés.

Az európai részvénytársaság székhelyének áthelyezése¹

Már a bevezetőben utalás történt arra, hogy a rendelet és az irányelv taxatív rögzített szabályai mellett sok lehetősége van az SE székhelye szerinti tagállam jogalkotásának, illetve ezen nemzeti jogszabályok keretei között bizonyos kérdéseket – megengedett módon – az SE alapszabálya is rendezhet. Fontos tudni, hogy az egyes tagállamok jogrendje hogy rendelkezik ezekben a kérdésekben, annak érdekében, hogy az SE a legkedvezőbb feltételek között működhessen. A már megalapított SE esetében felmerülhet a székhely áthelyezés kérdése is. A már működő európai részvénytársaság létesítő okirat szerinti székhelyét a rendelet vonatkozó előírásainak betartása mellett **áthelyezheti** egy másik tagállamba. Ez az áthelyezés nem eredményezi az SE felszámolását vagy új jogi személy létrehozását. A székhely áthelyezésre vonatkozóan a rendelet több garanciális szabályt tartalmaz, amelyek a részvényesek, a munkavállalók és a hitelezők érdekeit szolgálják. A székhely áthelyezése esetén az irányító vagy ügyviteli szerv **áthelyezési javaslatot** készít. A javaslatnak tartalmaznia kell az alábbiakat:

- az SE nevét, létesítő okirat szerinti székhelyét és cégjegyzékszámát,
- az SE javasolt székhelyét,
- az SE javasolt alapszabályát, ideértve adott esetben az új nevét,
- az áthelyezésnek a munkavállalói részvételre gyakorolt bármely esetleges hatását,
- a részvényesek és a hitelezők védelmét biztosító jogokat.

Az irányító vagy ügyviteli szerv **jelentést** is készít, amely elmagyarázza és megindokolja az áthelyezés jogi és gazdasági szempontjait, valamint elmagyarázza, hogy az áthelyezés milyen következményekkel jár a részvényesekre, a hitelezőkre és a munkavállalókra nézve. Az SE részvényesei és hitelezői jogosultak az áthelyezésről határozó közgyűlés időpontja előtt legalább egy hónappal az SE székhelyén az áthelyezési javaslatot és a jelentést megvizsgálni és kérésre azokról díjmentesen példányt kapni. A javaslat közzétételétől számított két hónapon belül nem lehet az áthelyezésről határozatot hozni. Az SE létesítő okiratban feltüntetett székhelye szerinti illetékes hatóság tanúsítványt állít ki, amely igazolja az áthelyezés előtt végrehajtható lépések és alaki követelmények betartását. Magyarországi székhelyű SE vonatkozásában az illetékes hatóság a cégbíróság. A új bejegyzés mindaddig nem léphet hatályba, amíg nem igazolják, hogy ezeknek a követelményeknek eleget tettek. Ezen előkészítő lépések megtétele után az SE létesítő okirat szerinti székhelyének áthelyezése és az alapszabály ennek megfelelő módosítása azon a napon lép hatályba, amikor az új székhely szerinti cégnyilvántartásba bejegyzik. Az új cégbejegyzést és a régi cégbejegyzés törlését a rendelet előírásainak megfelelően közzé kell tenni. Amikor az SE új bejegyzése megtörtént, az új bejegyzés szerinti cégnyilvántartás értesíti a korábbi cégnyilvántartást. A régi cégbejegyzés törlése legkorábban az értesítés kézhezvételekor lép hatályba. A magyarországi székhelyű SE székhelyének áthelyezésekor² székhely áthelyezési tervet kell benyújtani a cégbírósághoz, amit a Céglözlönyben is közzé kell tenni. A magyar cégbejegyzésből történő törlésre az új székhely cégbejegyzésének az európai Közösségek Hivatalos Lapjában történt közzététele után 30 napon belül kerülhet sor.

¹ 2157/2001/EK tanácsi rendelet 8. cikk.

² 1997. évi CXLV. törvény a cégnyilvántartásról... 34. § (4)-(5) bekezdés.

AZ EURÓPAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG MŰKÖDÉSE

Az európai részvénytársaság a törvényes megalakulása után kezdheti meg a működését. Az SE működését meghatározó külső környezetet, a jogi szabályozást és egyéb feltételeket a székhely állam jogi előírásai határozzák meg. Azokhoz képest az SE szabályozása csak a könyvvizetés pénznemére vonatkozóan tartalmaz különös rendelkezéseket. A működése során az SE-nek is be kell tartania a jogszabályi hierarchia szerinti jogi előírásokat. Az SE is köt szerződéseket, kap bevételeket, vásárlásokat végez, ezeket a rá vonatkozó előírásoknak megfelelően elszámolja, nyilvántartja, alkalmazottakat vagy más jogviszonyban lévőket foglalkoztat, az állami és önkormányzati adóhatósággal szemben kötelezettségei merülnek fel, amiket rendezni szükséges.

Számviteli szabályok

Az SE-re a **székhelye szerinti tagállamnak a nyilvánosan működő részvénytársaságokra vonatkozó szabályai** vonatkoznak az éves és szükség esetén az összevont (konszolidált) beszámoló elkészítése tekintetében, ideértve az azt kísérő éves jelentést, valamint e beszámoló könyvvizsgálatát és közzétételét.¹

A **magyarországi székhelyű SE** számvitelre vonatkozó szabályait a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény állapítja meg. E törvény alkalmazásában az SE vállalkozónak minősül, és mint ilyen a törvény szerinti könyvvizetésre, beszámoló készítésére, könyvvizsgálatra és nyilvánosságra hozatalra kötelezett. A gazdálkodó, jelen esetben az SE, működéséről, vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről az üzleti év könyvének zárását követően az e törvényben meghatározott könyvvizetéssel alátámasztott beszámolót köteles – magyar nyelven – készíteni.² Az SE jogosult könyveit euróban vezetni.³ Az üzleti év a naptári évtől eltérhet az SE –nél, pénzügyi vállalkozásnak vagy biztosítóintézetnek minősülő SE kivételével.⁴ Az éves beszámoló fő célja, hogy megbízható és valós összképet mutasson az SE mérlegfordulónapon fennálló vagyonáról és a mérlegfordulónappal lezárt üzleti évben nyújtott teljesítményéről. A vagyon bemutatásának fő eszköze a mérleg összeállítása, az adott üzleti év eredményének bemutatására pedig az eredménykimutatás szolgál. Az SE csak kettős könyvvizetést alkalmazhat és ennek megfelelő beszámolót készíthet. A beszámoló formáját⁵ az éves nettó árbevétel nagyságától, a mérleg főösszegétől, a foglalkoztatottak létszámától, ezek határértékeitől teszi függővé a törvény. Ezt a rendelkezést az SE nem alkalmazhatja.⁶ A részvénytársaság és a konszolidálásba bevont vállalkozás éves beszámolót és üzleti jelentést köteles készíteni, vagyis az értékhatárhoz kötött egyéb beszámolási formák rá nem vonatkoznak. Az **SE éves beszámoló** készítésére kötelezett, valamint **összevont (konszolidált) éves beszámolót** és összevont (konszolidált) üzleti jelentést is köteles készíteni az az SE, amely egy vagy

¹ 2157/2001/EK tanácsi rendelet 61. §.

² 2000. évi C. törvény a számvitelről 4. § (1) bekezdés.

³ 1997. évi CXLV törvény a cégnyilvántartásról... 19. § (2) bekezdés.

⁴ 2000. évi C. törvény a számvitelről 11. § (2) bekezdés c) pont.

⁵ 2000. évi C. törvény a számvitelről 8. § (1) bekezdés.

⁶ 2000. évi C. törvény a számvitelről 9. § (3) bekezdés.

több vállalkozáshoz fűződő viszonyában anyavállalatnak minősül.¹ Magyarországon a számviteli törvény 10. §-ának a 2003. évi LXXXV. törvénnyel történt módosítása alapján 2005-től az 1606/2002/EK rendelet („IAS rendelet”, az IAS rendelet végrehajtási rendelete: 1725/2003/EK) 4. cikke hatálya alá tartozó vállalkozás az összevont (konszolidált) beszámolóját az Európai Unió Hivatalos Lapjában megjelentetett nemzetközi számviteli standardok (International Accounting Standards: IAS) előírásai szerint, illetve az azokban nem szabályozott kérdésekben a számviteli törvény szerint köteles összeállítani, a kihirdetett nemzetközi számviteli standardokkal összhangban. Az **Európai Unió számviteli joganyagából**² különösen fontos az alábbi számviteli irányelvek betartása a kapcsolódó közlemények, ajánlások és rendeletek előírásaival együtt:

- 78/660/EGK „negyedik” irányelv az éves beszámoló készítéséről;
- 83/349/EGK „hetedik” irányelv az összevont (konszolidált) éves beszámoló készítéséről;
- 84/253/EGK „nyolcadik” irányelv a könyvvizsgálókkal szembeni követelményekről;
- 86/635/EGK „banki” irányelv az ágazat sajátosságairól;
- 91/674/EGK „biztosítói” irányelv az ágazat sajátosságairól.

A 4. cikk rendelkezése alapján a tőzsdén jegyzett európai társaságok számára 2005-től a konszolidált beszámolót kizárólag a nemzetközi számviteli standardok szerint lehet elkészíteni. A beszámoló készítésének, a beszámoló adat tartalmának egységes szemléletét biztosítják a számviteli alapelvek. A számviteli törvény minden, a számviteli irányelvekben szereplő alapelvet tartalmaz. A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény megvalósította az összhangot a számviteli irányelveknek a jelenleg hatályos szövegével.

A számviteli tevékenység során az SE-nek is be kell tartania a következő 14 számviteli alapelvet³:

- tartalmi elvek
 - ⇒ óvatosság elve (principle of conservatism or prudence)
 - ⇒ összemérés elve (principle of matching)
 - ⇒ teljesség elve (principle of completeness)
 - ⇒ valóság elve (principle of truthfulness)
- kiegészítő elvek
 - ⇒ bruttó elszámolás elve (principle of gross settlement)
 - ⇒ egyedi értékelés elve (principle of item-by-item evaluation)
 - ⇒ időbeli elhatárolás elve (principle of accruals)
 - ⇒ költség-haszon összevetésének elve (principle of cost-benefit comparison)
 - ⇒ lényegesség elve (principle of essentiality)
 - ⇒ tartalom elsődlegessége a formával szemben (principle of substance over form)
 - ⇒ vállalkozás folytatásának elve (principle of going concern)
- formai elvek
 - ⇒ folytonosság elve (principle of continuity)

¹ 2000. évi C. törvény a számvitelről 10. § (1) bekezdés.

² Könyvviteli szolgáltatást végzők továbbképzése Oktatási segédanyag Conforg Oktatás, Továbbképzés, Szakmai fórum, Konferencia Vállalkozási szakterület 2004. 102. oldal.

³ Róth – Adorján – Lukács – Veit Számviteli Esettanulmányok 2004. Összefoglaló rendszerezés, példák és feladatok 2004.

⇒ következetesség elve (principle of consistency)

⇒ világosság elve (principle of clarity)

A törvény a székhelyát helyezés számviteli kérdéseit is rendezi. Ha a Magyarországon működő európai részvénytársaság **székhelyét más tagállamba helyezi át**, az új székhely bejegyzése napjával, mint mérlegforduló nappal, köteles a számviteli törvény szerinti beszámoló készítési, könyvvizsgálati, letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségének eleget tenni, az új székhely bejegyzése napjától számított 150 napon belül.¹ Továbbá köteles eszközeiről és az eszközök forrásairól a számviteli törvény előírásainak megfelelő nyitóleltárt és nyitómérleget készíteni. Abban az esetben, ha a beszámoló és a könyvvezetés pénzneme az **SE székhelyének Magyarországra történő áthelyezésekor** megváltozik, akkor a nyitóleltárt és a nyitómérleget a székhely áthelyezése előtt alkalmazott pénznemben kell elkészíteni, majd ugyanazzal az időponttal ezt kell a beszámoló és a könyvvezetés választott pénznemére a számviteli törvény előírásai szerint átszámítani.²

Adózási szabályok

Az adózási rendelkezések nemzeti hatáskörben vannak. A **Magyarországon működő SE-nek**, mint adózónak már a megalakulásával **adókötelezettsége** keletkezik az állami és az önkormányzati adóhatóság felé, mert az adózás rendjéről szóló törvény (ART)³ a **bejelentést** az adókötelezettségek közé sorolja és elmulasztását bírsággal sújtja. A bankszámlanyitásra kötelezett adózónak legalább egy belföldi pénzforgalmi bankszámlával kell rendelkeznie. Már a **bejelentéskor el kell döntenie** az SE-nek, hogy az általános forgalmi adó (**ÁFA, VAT, közvetett adó**) kötelezettségét milyen módon kívánja teljesíteni. Az általános szabály szerinti adózást választó SE az adóköteles tevékenysége tekintetében ÁFA-t fizet és hív vissza a tevékenysége szerinti besorolás kulcsa alapján. Az **általános adókulcs Magyarországon 25%**⁴, a kedvezményes kulcs 15%. Az ÁFA meghatározásánál a **VTSZ-re és SZJ-re** való hivatkozás miatt az SE számára már alakulásakor, a tevékenységének meghatározásakor szinte adottá válik az alkalmazandó ÁFA-kulcs. A nemzetközi kitekintés segítheti az SE választását. Az Európai Unióban a célország (rendeltetési ország) szerinti adóztatás a főszabály és az adókulcsokra vonatkozóan az **EU 6. számú irányelve nem kötelező ajánlásokat tartalmaz:**

- az ÁFA-kulcsok csak százalékos mértékben határozhatók meg,
- az általános ÁFA-kulcs nem lehet 15%-nál alacsonyabb,
- a tagállamok egy, esetleg két kedvezményes kulcsot alkalmazhatnak, amelyek nem lehetnek 5%-nál alacsonyabbak,
- kedvezményes kulcs alá csak meghatározott termékek, szolgáltatások tartozhatnak,
- nulla százalékos adókulcs az Európai Unióban nem alkalmazható (nem fizet, de visszahív).

Az Európai Unió 6. számú direktívája csak egy szabályozási keret, több esetben választási lehetőséget biztosít az egyes tagállamoknak a keretszabályok konkrét tartalommal való megtöltésére. Magyarországon az általános ÁFA-kulcs (25%) jóval

¹ 2004. évi XLV. törvény az európai részvénytársaságról 13. § (2) bekezdés.

² 2004. évi XLV. törvény az európai részvénytársaságról 13. § (3)-(5) bekezdés.

³ 2003. évi XCII. törvény az adózás rendjéről.

⁴ 2006. január 1-jétől 20%.

magasabb, mint az irányelvben megfogalmazott mérték (15%), mi fizetjük Európa legmagasabb ÁFA-ját. Magyarország őrzi dobogós helyét az ÁFA kulcsok ranglistáján, a 25%-os általános kulcs nagyon magas, ilyen mértéket csak a gazdaságilag jóval fejlettebb Svédországban és Dániában alkalmaznak. Az Európai Unióban az általános (magasabb) mérték 16% (Németország) és 22% (Csehország, Lengyelország, Finnország) között mozog országonként változóan. Különösen magasnak tűnik a magyar 25%-os általános mérték, ha a német 16%-hoz, vagy az Egyesült Királyságban érvényes 17,5%-hoz, vagy a francia 19,6%-hoz hasonlítjuk. A kedvezményes adókulcs is csak Finnországban (17%) magasabb a magyarországi 15%-os mértéknél.

3. táblázat
Néhány ország ÁFA-kulcsa (%)¹

Ország	Általános kulcs	Kedvezményes kulcs
Magyarország	25	15 (5)
Szlovákia	19	6
Csehország	22	5
Lengyelország	22	12 (7)
Dánia	25	
Svédország	25	12
Finnország	22	17
Ausztria	20	10
Írország	21	13,5
Olaszország	20	10
Franciaország	19,6	5,5
Egyesült Királyság	17,5	5
Portugália	19	12
Németország	16	7
Szlovénia	19	8

Az SE-nek, mint adóalanynak, amely az Európai Közösség valamely másik tagállamában illetőséggel bíró adózóval szeretne kereskedelmi kapcsolatot létesíteni nyilatkoznia kell erről és közösségi adószámot kell kérnie. Az SE, mint cégbejegyzésre kötelezett adózó a „Cégbejegyzési kérelme” cégbírósághoz történő benyújtásával egyidejűleg igényelheti a közösségi adószámot. A Magyarországon kiadott közösségi adószámok az országot azonosító „HU” kódból, valamint az adószám nyolcjegyű törzsszámából állnak. Az egyes országoknál az országkódhoz eltérő szám, illetve betűjel kapcsolódhat². Az ÁFA fizetés miatt fontos, hogy az adóalany érvényes kö-

¹ Forrás: www.origo.hu/uzletinegyed.

² Az országkód tekintetben az egyes országok betűjelei a következők: Ausztria – ATU, Belgium – BE, Ciprus – CY, Csehország – CZ, Dánia – DK, Egyesült Királyság – GB vagy GBGD vagy GBHA, Észtország – EE, Finnország – FI, Franciaország – FR, Görögország – EL, Hollandia – NL, Írország – IE, Lengyelország – PL, Lettország – LV, Litvánia – LT, Luxemburg LK, Málta –

zösségi adószámmal rendelkezzen. Az Európai Bizottság honlapján¹ az Európai Közösségek bármely tagállamában kiadott közösségi adószámok megerősítését el lehet végezni. A közösségi adószámra vonatkozó alapvető szabályokat az APEH Információs füzet/29 honlapon lehet megtekinteni.

Az ÁFA-val kapcsolatos választás mellett a szabályozás másik lényeges területe a **foglalkoztatási formákról való döntés**. Ezt alapvetően befolyásolja az SE-t és a magánszemélyeket terhelő adó és járulék kötelezettség. Itt kell megemlíteni a magánszemélyek jövedelmét terhelő személyi jövedelemadó és járulékokat, valamint közvetlenül az SE-t terhelő társadalombiztosítási járulékot és egyéb, jövedelemhez kapcsolt adóterheket.

A személyi jövedelemadó (SZJA) és egyes járulékkötelezettségek Magyarországon – az ÁFA-hoz hasonlóan – köztudottan magasak nemzetközi összehasonlításban. A járulékfizetési kötelezettség a biztosított részére kifizetett juttatás után áll fenn; vagyis a jogviszony elbírálásánál a hármas követelmény meglétét kell vizsgálni, miszerint foglalkoztató (SE) ad biztosítottnak járulékköteles jövedelmet. Magyarországon a jelenleg hatályos szabályozás szerint az SE legalább a minimálbért köteles kifizetni a munkaviszonyban foglalkoztatott dolgozónak munkabéreként, amelynek összege 57 000 forint. (2006. január 1-jétől 62 500 forint.)

A magyarországi magas személyi jövedelemadó és járulékterhek is felvetik a **nemzetközi szabályozás** – mint az SE számára lehetséges másik változat – vizsgálatának szükségességét. Itt elég a Szlovákiában alkalmazott, az adózás gyakorlatában különös módon egységes 19%-os mérték megemlítése, ami egyaránt vonatkozik a személyi jövedelemadóra, a társasági adóra és az ÁFA-ra. Vagyis az adózás területén meghozott, nemzeti hatáskörbe tartozó szabályok, mint külső környezeti tényezők, alapvetően befolyásolják az SE-t a székhely kiválasztásában.

Amikor az SE elkezdte tevékenységét, bevételeit, költségeit elszámolja, akkor a vállalkozási tevékenységének eredménye után, az adóalap bizonyos százalékának megfelelő mértékű **társasági adót**² köteles fizetni az állami adóhatásának. Jelenleg Magyarországon a hatályos mérték 16%³. A társasági adó vonatkozásában szintén érdemes megnézni a **nemzetközi környezetet**. Az Európai Unióban a 2004. május elsejei, tíz új tagállammal való bővítés óta a társasági adóval kapcsolatos szabályozás folyamatosan napirenden van és régóta a **viták** középpontjában áll. Jelenleg az adózás területén nem kötelező a jogharmonizáció, a tagállamnak joga van olyan adómértéket alkalmazni, amilyet akar. A vitát az váltotta ki, hogy az újonnan csatlakozott tíz közép- és kelet európai országban alacsonyabb a társasági adószint, mint a korábbi 15 tagállamban. Az Európai Bizottság nem támogatja a társasági adók mértékének uniós szintű harmonizációjára irányuló, a hollandok és a svédek által is elfogadhatónak tartott francia-német kezdeményezéseket. A két ország elképzelése szerint a társasági adóharmonizációt két szakaszban kellene végrehajtani, először az adóalapot, majd az egységesen betartandó alsó és felső határokat határoznák meg az adókulcsokra. A társasági adó alsó határa – az elképzelés szerint –

MT, Németország – DE, Olaszország – IT, Portugália PT, Spanyolország – ES, Svédország – SE, Szlovákia – SK, Szlovénia – SI.

¹ www.europa.eu.int/vies.

² 1996. évi LXXXI. törvény a társasági adóról és az osztalékadóról.

³ 2006. január 1-jétől – feltételekhez kötötten – kedvezőbb mérték is van.

15%-os adóminimum lenne. A magyar társasági adókulcs az ötödik legalacsonyabb az Európai Unió huszonöt tagállama között és a tervezett minimum adókulcs bevezetése miatt nem kellene korigálni a magyar mértéket.

Az SE tekintetében fontos az **osztalékadóról** való rendelkezés is, amelynek jelenlegi mértéke 25%. Az osztalékadó nagyságrendje az egyéb jövedelemformákhoz való viszonyításban fontos. A kérdés az, hogy a potenciális jövedelmet osztalék formájában, vagy egyéb jövedelemfajtaként célszerű-e kivenni.

Az SE gazdálkodását befolyásoló külső környezet vizsgálatakor még **három fizetési kötelezettséget kell megemlíteni; a helyi adókat.¹ az illetékeket és a gépjárműadót.** Mindhárom fizetési kötelezettséget Magyarországon törvény szabályozza, a helyi adót és a gépjárműadót keret jelleggel. A részletes szabályozást a helyi önkormányzatok rendelkezésükben adják ki. Ezek közül kiemelését érdemel a napjainkban szintén a **viták** középpontjában álló helyi **iparűzési adó**, mint a törvényben meghatározott gazdasági tevékenységet terhelő forgalmi típusú adónem. Az adó mértékének felső határa Magyarországon 2%. Ez az adófajta nem magyar specialitás, más országokban is ismert.

AZ EURÓPAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG MEGSZŪNÉSE

Az SE fizetéképtelensége esetén követendő eljárásra és a jogutód nélküli megszűnésre, valamint törlésre az SE székhelye szerinti tagállam részvénytársaságokra vonatkozó szabályait kell alkalmazni. Ennek alapján a magyarországi székhelyű SE-re vonatkozó rendelkezéseket a csődeljárásról, a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (Csődtörvény) és a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény tartalmazza.

VÁRHATÓ VÁLTOZÁSOK, A TOVÁBBFEJLESZTÉS IRÁNYAI

A **kormány 1030/2005. (IV. 4.) Korm. határozata** az új társasági törvény és cégtörvény koncepciójáról² megadja azokat az alapelveket, amelyeket az új törvény megalkotása során figyelembe kell vennie a jogalkotónak:

- biztosítani kell a társaságok gyors és költségtakarékos piacra lépésének lehetőségét,
- meg kell teremteni a társaságok átlátható működésének feltételeit, tovább kell fejleszteni az ezzel összefüggő szabályozást,
- a társaságokra irányuló szabályoknak differenciáltaknak, de egyben rugalmasnak kell lenniük,
- ésszerű és arányos hitelező- és befektető védelmi rendelkezéseket kell érvényesíteni az Európai Unió társasági jogi szabályozásának keretei között,
- a társaságok, illetve a cégek működése feletti törvényességi felügyeletet érdemibé kell tenni, a jogorvoslati lehetőségek igénybevételének feltételeit javítani kell,
- a társaságok nyilvántartása vonatkozásában biztosítani kell a korszerű kommunikációs eszközök igénybevételének lehetőségét,
- biztosítani kell a társasági törvény és a cégtörvény közérthetőségét, más törvényekkel való összhangját,

¹ 1990. évi C. törvény a helyi adókról.

² Melléklet az 1030/2005. (IV. 4.) Korm. határozathoz.

- **összességében** a hazai – tág értelemben vett – **vállalati jogi szabályozás „versenyképességét” kell javítani**, és hozzájárulni a befektetőbarát jogi környezet kialakításához.

Az egész társasági jog felülvizsgálata van folyamatban, a GT jelentős módosítása és a szabályozás jellegének koncepcionális megváltoztatása várható. Ezért új társasági törvény megalkotására kerül sor, ahol a társasági jogi szabályozás továbbra is önálló törvény keretei között történik. Az anyagi jogi kérdések az új társasági törvényben, az eljárásjogi kérdések a cégtörvényben kerülnek megfogalmazásra. Az új társasági törvény a jelenleg hatályos törvény szerkezeti rendjét követi majd, és valamennyi gazdasági társasági típusnál jelentősen növeli a tulajdonosok döntési autonómiáját. Ez a részvénytársaságnál meg fog mutatkozni alapszabályának tartalmi előírásaiban és a részvényeseknek a társaság működése során hozott döntéseit is érinti. Az új GT jogpolitikai célja a dereguláció és a külső környezeti változásokra való megfelelő jogi válasz adása a vállalkozóbarát szemlélet erősítése mellett. A koncepció szerint a GT-ben a **formakényszer elve** az általános nemzetközi tendenciáknak megfelelően **fenntartandó**, de a **társasági formákban változás szükséges**:

- a tőkepiaci követelmények következtében a részvénytársaság nyilvános alapítása lehetetlenné vált, de ez a társasági forma megmaradna, mert a 2001. CXX. törvény a tőkepiacról (TPT) lehetővé teszi; szükséges azonban a zártkörű és a nyílt részvénytársaság (tőzsdére bevezetett) egyértelmű törvényi elkülönítése, ami a részvénytársaság két altípusa maradna.
- bevezetésre kerülne a non profit társaság intézménye, mint új forma: a gazdasági társasági formák között mint kivétel működne a gazdasági társaságok valamennyi formájában.

A Kodifikációs Bizottság álláspontja szerint a GT és a kapcsolódó jogterületek közötti esetleges kollíziók kiküszöbölése folyamán, a jogi szabályozás egységesítése során **a társasági jogi elveknek kell elsődlegességet kapniuk, és a kapcsolódó jogterületeknek kell a társasági joghoz alkalmazkodniuk**. Ez azt jelenti, hogy sok jogszabály módosítása és a jelenlegi előírások egyértelmű alkalmazása válik szükségessé. **A társasági jogi szabályozásban a GT általános és konszernjogi fejezete főszabályként imperatív jellegű lenne. A gazdasági társaságok jogi szabályozásának újrakodifikálása – a fent említett célok mellett, illetve azokra építve – a vállalatirányítás korszerűsítését helyezi előtérbe, aminek vizsgálata az Európai Unióban egységesen is napirenden van.** A társasági jog korszerűsítésére vonatkozóan az Európai Bizottság vitára bocsátott egy cselekvési tervet. Tette ezt azért, mert a korszerű, dinamikusan fejlődő világgazdaságban szükségesnek tartja a kellő mértékben rugalmas társasági jog biztosítását. A társasági jogi szabályozás továbbfejlesztésével az Európai Unió is felismerte, hogy az új kihívásokra így lehet választ adni. Az Európai Unió 2004. május 1-től már 25 tagállamra bővült területén is egyre több vállalat tevékenykedik, egyre több a tőzsdén jegyzett társaság, és az IT szektor előnyeinek kihasználásához rugalmas társasági jogi szabályozásra van szükség. A hatékonyabb szabályozás erősítheti a gazdaságot, a vállalkozások hatékonyságát, versenyképességét. Amellett, hogy a versenypolitika az Európai Unió politikái között kitüntetett szerepet játszik, az új szabályozástól várják, hogy jobban védje a tulajdonosok és az érdekeltek jogait, növelje a befektetők bizalmát. A téma széleskörű kezelésére az Európai Tanács felkérésére

létrejött Winter-csoport javaslati alapján (Modern regulatory framework for company law in Europe) az Európai Bizottság cselekvési tervet készített, továbbá elhatározták az Európai Vállalatirányítási Fórum létrehozását. Ezekből is látszik, hogy a gazdasági társaságok szabályozásának kérdései nem csak a magyar jogalkotásban kapnak kiemelt figyelmet, hanem az Európai Unión belül is. Az Európai Unió vállalati joga az Európai Közösséget létrehozó szerződés 44. cikkén alapul, amely rögzíti, hogy a közösségi intézményeknek a szükséges mértékig meg kell határozniuk a tagállamok nemzeti szabályozásának harmonizációját. Ennek célja az Európai Unión belüli szabad vállalat alapítás és a lebonyolított műveletek jogbiztonságának garantálása. Az első, 1968-ban elfogadott irányelv után számos ilyen tárgyú irányelv és rendelet született és jelenleg is kiemelt figyelmet kap ez a terület. Magyarországon az új társasági jogi szabályozás, a törvények normaszövegének kidolgozása 2005. szeptember 15-re várható. Az új társasági törvény kidolgozásával párhuzamosan biztosítani kell a letelepedési szabadság alapelveinek teljes körű – az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlatával is összhangban álló – érvényesülését.

JOGANYAG¹

Alap joganyag

- A Tanács 2157/2001/EK rendelete (2001. október 8.) az európai részvénytársaság (SE) statútumáról (rendelet)
- A Tanács 2001/86/EK irányelve (2001. október 8.) az európai részvénytársaság statútumának a munkavállalói részvételre vonatkozó kiegészítéséről (irányelv)
- A Tanács 78/EGK irányelve a részvénytársaságok egyesüléséről, a Szerződés 54. cikke (3) bekezdésének g) pontja alapján
- 1997. évi CXLIV. törvény a gazdasági társaságokról (GT)
- 1997. évi CXLV. törvény a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról*² (CT)
- 2003. évi XLIX. törvény az európai gazdasági egyesülésről, valamint a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény és a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény jogharmonizációs célú módosításáról*
- 2003. évi LXXXI. törvény az elektronikus cégeljárásról és a cégiratok elektronikus úton való megismeréséről (ECTV); hatályos 2005. január 1-től
- 2004. évi XLV. törvény az európai részvénytársaságról (EURT)

Kapcsolódó joganyag

- 1952. évi III. törvény a Polgári Perrendtartásról*
- 1959. évi IV. törvény a Polgári törvénykönyvről (Ptk.)*
- A Tanács Kilencedik irányelve (1978. június 26.) a tagállamok forgalmi adóra vonatkozó jogszabályainak összehangolásáról (78/583/EGK)
- A Tanács Hetedik irányelve (1983. június 13.) a Szerződés 54. cikke (3) bekezdésének g) pontja alapján az összevont (konszolidált) éves beszámolóiról (83/349/EGK)

¹ KJK KERSZÖV CD Jogtár 2005. április 30.

² A *-gal jelzett törvényeket az EURT módosította.

1988. évi XXIV. törvény a külföldiek magyarországi befektetéseiről
 1990. évi XCIII. törvény az illetékekről*
 1990. évi C. törvény a helyi adókról (HTV)*
 1991. évi XLIX. törvény a csőd eljárásról, a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról*
 1992. évi XXII. törvény a Munka Törvénykönyvéről (MT)
 1992. évi LXXIV. törvény az általános forgalmi adóról (ÁFA)
 1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról (SZJA)*
 1996. évi LXXXI. törvény a társasági adóról és az osztalékadóról (TAO)*
 1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről (TBJ), végrehajtási rendelet: 195/1997. (XI. 5.) Korm. rend.
 1998. évi LXVI. törvény az egészségügyi hozzájárulásról (EHO)
 2000. évi C. törvény a számvitelről (SZT)*
 2001. évi CXX. törvény a tőkepiacról (TPT)
 Az Európai Parlament és a Tanács 1606/2002/EK rendelete a nemzetközi számviteli standardok alkalmazásáról
 2003. évi XCII. törvény az adózás rendjéről (ART)
 1030/2005. (IV. 4.) Korm. határozat az új társasági törvény és cégtörvény koncepciójáról (MK 43. szám 2005. április 4.)

FELHASZNÁLT IRODALOM

Könyvek

- A társasági törvény és a kapcsolódó legfontosabb jogszabályok, 2004. A szerkesztés lezárva: 2004. január 1. Unió
 Róth – Adorján – Lukács – Veit: Számviteli esettanulmányok, 2004. Összefoglaló rendszerezés, példák és feladatok 2004.
 Számviteli szaknyelvi tananyag, adózásról szóló kiegészítéssel (Jegyzet) MKVK Oktatási Központ Kft. 2002.

Szakfolyóiratok

- Az Európai Unió Hivatalos Lapja 06/4. kötet 251 Európai Közösségek Hivatalos Lapja 2001. 11. 10. A Tanács 2157/2001/EK rendelete (2001. október 8.) az európai részvénytársaság (SE) statútumáról
 Az Európai Unió Hivatalos Lapja 06/4. kötet 272 Európai Közösségek Hivatalos Lapja 2001. 11. 10. A Tanács 2001/86/EK irányelve (2001. október 8.) az európai részvénytársaság statútumának a munkavállalói részvételre vonatkozó kiegészítéséről
 Magyar Közlöny 72. szám. Budapest, 2004. május 28., péntek 2004: XLV. tv. Az európai részvénytársaságról
 Európai Füzetek, különszám. Szerződés Európai Alkotmány létrehozásáról. A Miniszterelnöki Hivatal és az Igazságügyi Minisztérium közös kiadványa. Az Alkotmány szerződés 2004. október 29-én, Rómában aláírt végleges szövege.
 Dr. Kurucz-Váradi Károly Az európai gazdasági egyesülés és az európai (holding) részvénytársaság. Adó 2005/3-4.
 Magyar Közlöny 43. szám Budapest 2005. április 4., 1030/2005. (IV. 4.) Korm. r. Az új társasági törvény és cégtörvény koncepciójáról

Egyéb források

KJK KERSZÖV CompLex CD Jogtár Lezárva: 2005. április 30.

Herpai Gyuláné: Országtanulmány-rendszerváltás Lengyelország (átmeneti gazdaságok Közép-Kelet Európában BGF KKFK szakdiplomácia 2004.)

Herpai Gyuláné: A gazdasági társasági szabályozás, kapcsolata egyéb törvényekkel, különösen az adótörvényekkel és az NGO-k szabályozásával BGF KKFK szakdiplomácia diplomadolgozat 2004 (konzulensek Dr. Vári István BGF KKFK főiskolai docens, Göndöcsné Schriffert Angéla: Leitz Hungária Szerszám Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság gazdasági vezetője)

Könyvviteli szolgáltatást végzők továbbképzése Oktatási segédanyag Conforg Oktatás, Továbbképzés, Szakmai fórum, Konferencia Vállalkozási szakterület 2004.

A gazdasági társaságokról és a bírósági cégeljárásról szóló törvények koncepciója (A Kodifikációs Bizottság vitaanyaga); Magyar Hivatalos Közlönykiadó; Hivatalos CD Jogtár 2004/5., 2004. 04. 30-i állapot szerint

Internet címek

[http://europa.eu.int/eur-](http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/site/hu/dd/06/04/32001R2157Hu.pdf)

[lex/lex/LexUriServ/site/hu/dd/06/04/32001R2157Hu.pdf](http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/site/hu/dd/06/04/32001R2157Hu.pdf)

[http://europa.eu.int/eur-](http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/site/hu/dd/06/04/32001L0086HU.pdf)

[lex/lex/LexUriServ/site/hu/dd/06/04/32001L0086HU.pdf](http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/site/hu/dd/06/04/32001L0086HU.pdf)

www.apeh.hu

www.origo.hu/uzletinegyed

www.europa.eu.int/vies